

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНО – ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

В статті розглядаються експортно-імпортні операції, що стають однією з основ товарного обігу в Україні і джерелом валютних надходжень організацій - резидентів. Досліджуються особливості процесу міжнародної торгівлі і факторів, що впливають на її кінцевий результат для кожної зі сторін.

Постановка проблеми в загальному її вигляді. Процес змін, що спостерігається в даний час в Україні, проникнув в усі сфери економічного життя. Ринкова економіка створила широкі можливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, для валютної самостійності фірм. Унаслідок появи Уповноважених банків, що одержали ліцензію Центрального Банку України на проведення валютних операцій, значно розширилася сфера функціонування валютного механізму. У цих умовах експортно-імпортні операції стають однією з основ товарного обігу в Україні і джерелом валютних надходжень організацій - резидентів. У зв'язку з великою увагою, що приділяється сьогодні зовнішньоторговельним операціям з боку суб'єктів економічної діяльності, виникає потреба в аналізі особливостей процесу міжнародної торгівлі і факторів, що впливають на її кінцевий результат для кожної зі сторін.

Зовнішньоекономічна діяльність на відміну від зовнішньоекономічних зв'язків здійснюється на рівні виробничих структур (фірм, організацій, підприємств і т.п.) з повною самостійністю у виборі іноземного партнера, номенклатури товару для експортно-імпоротної угоди, у визначенні ціни і вартості контракту, обсягу і термінів постачання і є частиною їх виробничо-комерційної діяльності як із внутрішніми, так і з закордонними партнерами. Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність являє собою сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і комерційних функцій.

Обов'язковими супутніми умовами зовнішньоекономічної діяльності є виконання певних операцій по забезпеченню просування товару від продавця до покупця; по своєчасному наданню різного роду зовнішньоторговельних послуг - транспортних, страхових, експедиторських, банківських; по здійсненню платіжно-розрахункових операцій, а також наявність комерційної і валютно-фінансової інформації про кон'юнктуру зовнішніх товарних і грошових ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями інтеграції України в Європейський союз, зокрема питаннями міжнародних бізнес відносин, займається багато сучасних вчених: Новицький В., Бурковський І., Пахомов Ю., Румянцев Л. Розв'язання цих та інших складних завдань пов'язане з перебудовою виробничої діяльності, виробництвом товару, що матиме успіх на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Метою статті є розробка основних методологічних та організаційних основ використання експортно-імпортних операцій на підприємствах, їх вдосконалення в умовах розвитку ринкової економіки в Україні, пошук шляхів удосконалення методів управління підприємством, яке працює в сфері виробництва.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Важливе значення в стимулюванні міжнародної торгівлі має підтримка вітчизняних підприємств-експортерів. Орієнтація на підтримку вітчизняного товаровиробника дозволяє більш ефективно вирішувати питання використання зовнішньоекономічного потенціалу. Зовнішня торгівля повинна бути одним з найважливіших джерел зростання виробництва НД і ВВП.

Викладення основного матеріалу дослідження. Україна належить до країн із високою експортною квотою у валовому внутрішньому продукті (ВВП). Маючи високий експортний потенціал, Україна використовує його недостатньо ефективно. З 1997р. спостерігається зменшення вартісних обсягів експорту, що свідчить про кризу виробництва.

За обсягами експорту на душу населення, Україна значно поступається не лише розвиненим країнам, але й більшості країн Центральної та Східної Європи. Це спонукає до більш ефективної реалізації експортного потенціалу з метою збільшення впливу України на світові економічні процеси.

Протягом 90-х років відбулась значна географічна переорієнтація зовнішньої торгівлі України - з країн колишнього СРСР на інші регіони, що загалом є

позитивним чинником. Однак, скорочення експорту в країни СНД (в першу чергу - в Росію) не вдалося компенсувати нарощуванням експорту на нові ринки.

Товарна структура експорту України є вкрай несприятливою. Вона свідчить про нездатність держави подолати структурні диспропорції економіки, сформованої в рамках колишнього СРСР. Домінуючими експортними позиціями залишаються металопродукція (44% загального експорту), мінеральні продукти та хімія (22%), а машинобудування складає лише 12%[1].

Комплекс негативних чинників розвитку зовнішньої торгівлі України обумовлений, передусім, низьким темпом економічних перетворень в Україні, що позначилось на потенціалі участі країни в міжнародному поділі праці. В результаті, Україна закріплюється на міжнародних ринках переважно як постачальник сировини, напівфабрикатів і продукції з незначною доданою вартістю.

Стратегічна мета полягає в реалізації у світовій економіці порівняльних і конкурентних переваг України, що об'єктивно існують у різних галузях її господарства і можуть знайти практичне втілення в діяльності українських підприємств і фірм на міжнародній арені.

Стратегія передбачає розробку довгострокових цілей і політики, установок та орієнтирів, принципово нових напрямів. Вона охоплює такі основні елементи, як корпоративна місія, конкурентна перевага, організація бізнесу, ринки, ресурси, структурні зміни, програми розвитку й компетентність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Стратегічна програма розвитку зовнішньоекономічних відносин України має ґрунтуватися на забезпеченні її суверенітету в світогосподарських зв'язках, гарантуванні її національної зовнішньоекономічної безпеки. Взаємодія зі світовим господарством базуються на комплексній, гнучкій і динамічній державній зовнішньоекономічній політиці, в основі якої - максимальна господарська свобода безпосередніх виробників, експортерів товарів і послуг.

Головними елементами системи зовнішньоекономічної стратегії України слід вважати: створення потужного експортного сектору, зміцнення і забезпечення конвертованості національної валюти, залучення іноземних інвестицій на основі створення СП, вільних економічних зон, інших форм спільного підприємництва з іноземним капіталом, лібералізацію імпорту, здійснення закордонної підприємницької діяльності, формування розгалуженої

системи зовнішньоекономічного менеджменту (банки, біржа, страхові компанії, консалтинг, аудит, лізинг і т.д.), гнучку податкову, цінову, депозитну, кредитну, фінансову і валютну політику, що стимулює диверсифікацію експортно-імпортних операцій, поступову інтеграцію економіки в європейські і світові господарські об'єднання та організації, кадрове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Головне завдання полягає в тому, щоб визначити етапи, напрямки, форми і способи реалізації зовнішньоекономічної стратегії.

Україна володіє значним експортним потенціалом в агропромисловому комплексі країни і має значні можливості виробництва сільськогосподарської продукції. Уже нині агропромисловий комплекс входить до четвірки складових національної економіки на які припадає 70% товарного експорту країни.

Сільськогосподарська продукція займає 12-13 % у структурі загального експорту України, що значно вище ніж у багатьох країн-членів СОТ і за прогнозами експертів її частка поступово збільшуватиметься при вступі України до системи ГАТТ/СОТ. Для України аграрний сектор останнім часом відіграє дедалі більшу роль.

Традиційно Україна експортує дві культури - пшеницю та ячмінь. Головні напрями експорту українського зерна пролягають до Європи (Іспанія, Італія, Португалія, країни Бенілюксу) та Північної Африки (Алжир, Марокко), що зумовлено географічною близькістю й знанням умов торгівлі з країнами цих регіонів.

Зазначаючи відчутних втрат на світових ринках внаслідок неефективного державного регулювання відносин в сфері АПК (включаючи і регулювання експорту сільськогосподарської продукції), Україна вже втратила позицію європейського лідера з виробництва бурякового цукру, а також ринки його збуту в країнах СНД, насамперед - в Росії; втрачає зовнішні ринки збуту і перетворюється на імпортера зерна; втрачає ринки збуту насіння соняшнику.

Несприятливі тенденції у зовнішній торгівлі агропродовольчою продукцією в Україні, зокрема, посилення сировинної частки в структурі експорту; ввезення продовольчих товарів, які в достатній кількості можуть вироблятися в країні; застосування до українських товарів різноманітних обмежень, вказують на необхідність інтенсифікації зовнішньоторговельної діяльності АПК на базі пожвавлення ефективності використання його експортного потенціалу.

Основною метою нарощування експортного потенціалу є створення умов для входження у країни до системи міжнародних господарських зв'язків і використання переваг міжнародної торгівлі при вирішенні завдань економічного розвитку держави за рахунок розширення обсягів, поліпшення структури та умов збуту вітчизняної продукції на зовнішніх ринках. Особливістю вітчизняної тенденції зростання обсягів експорту зернових культур є обмеженість у вітчизняного сільгосптоваровиробника альтернативних каналів реалізації, відсутність державної структури, яка визначала б цивілізовані правила поведінки на внутрішньому ринку зерна України зумовлює невідповідність внутрішніх та експортних цін на зерно. Як наслідок, внутрішні ціни на зерно мають тенденцію до зростання, провокуючи підвищення на 70-100% вартості хліба та хлібопродуктів. На всі інші види сільськогосподарської продукції, які переважають в українському експорті, спостерігаються значні розбіжності: українська експортна ціна для яловичини становить лише 57,8% світової експортної ціни, для вершкового масла - 60,8%, для пшениці - 62,5%.

Ключовою ланкою зовнішньоекономічної стратегії є податкова, депозитна, цінова, кредитна, фінансова і валютна політика та фінансове сприяння вітчизняним експортерам, у тому числі із залученням коштів державного бюджету.

Вважаємо, що в комплексі економічних заходів щодо стимулювання зовнішньої торгівлі України найбільш ефективним засобом є фінансове сприяння держави вітчизняним експортерам, в тому числі із залученням коштів державного бюджету, яке передбачає використання механізмів кредитування експорту, страхування експортних кредитів, надання державних гарантій..

Створення автоматизованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення з питань зовнішньоторговельних зв'язків України з іншими країнами на основі запровадження аналітичних програмних систем нової генерації, які можна охарактеризувати як системи інтелектуального аналізу даних для підтримки аналітичних розробок. Для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках великого значення набуває організація в країні ефективної системи сертифікації експортної продукції.

Висновки. Для реалізації запропонованого комплексу заходів щодо удосконалення зовнішньоторговельного потенціалу України будуть потрібні

щорічні бюджетні асигнування, об'єми котрих доцільно визначати виходячи з існуючої світової практики, відкоригувавши їх з урахуванням сучасного стану української економіки і сформованої структури українського експорту.

Список літератури

1. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. – Д., 2003. – 306 с.
2. Гребельник О.П., Романовський О.О. Основи зовнішньоекономічної діяльності. –К.: Деміург, 2003. – 296 с.
3. Дроздова Г.Н. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства, К.: МАУП, 2002. – 172 с.
4. Захарченко В.И. Менеджмент во внешнеэкономической деятельности, К.: МАУП, 2003. – 384 с.
5. Кириченко А.О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності К.: КНЕУ, 2002. – 421 с.
6. www.ukrstat.gov.ua.
7. <http://www.agribusiness.kiev.ua/uk/analytics/1236068242/>

Реєстраційна картка

ПІП	Варяниця Микола Сергійович
Назва статті	Удосконалення експортно-імпорتنих операцій
Місце роботи або навчання	НАУ
Вчене звання, посада	Студент
Домашня адреса	м. Боярка, вул. Індустріальна буд. 5
Контактний телефон	0979278983
E-mail	nikolauskass@mail.ru